

А.П. Довгаль

канд. екон. наук

І.В. Косминський

канд. техн. наук., доцент

ORCID: 0000-0003-0234-7166

*Київський національний університет будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ПЕРЕТВОРЕННЯ СТИЛЮ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ

Міністерство економіки України в особі міністерки економіки України Юлії Свириденко представило на міжнародній конференції «Після війни: переосмислення майбутнього громадянського суспільства» принципи плану економічного відновлення України, над яким працюють Уряд, Міністерство економіки, провідні експерти та бізнес-асоціації. Вона зазначила, що відбудова України після війни буде одним з наймасштабніших проектів з часів усім відомого плану Маршалла. Міністерка економіки оприлюднила принципи, які повинні лягти в основу плану відновлення. І першим пунктом зазначено: «Повний доступ до ринків ЄС та Великої сімки. Це допоможе виробникам інтегруватися у світові торгові ланцюги та наростити експорт.»[1]. Інтеграція України в Європейське співтовариство, успішна конкуренція з іншими країнами можливі лише після розв'язання проблем якості в усіх сферах економіки й життя.

Рівень якості являє собою мірило загального стану економіки. Невпинне поліпшення якості використовується як спосіб подолання кризових ситуацій. Для стабілізації й підйому економіки необхідно виділити проблему якості як задачу першорядного значення. Про це свідчить досвід країн з різним ступенем розвитку: Японії, Великої Британії, США, Німеччини, Китаю, Південної Кореї та інших[2].

В якості прикладу показовим є досвід Японії. Війна значно підірвала економічну систему Японії. Більшу частину промислових підприємств було зруйновано. Країна була на межі моральної і фізичної катастрофи. Ситуація доволі схожа, як і в 40 роках минулого століття так і сьогодні світовий ринок швидко насичувався й потребував продукції високої якості. Але виснаженої війною економікою країні доводиться досить важко. Тому подолання кризи полягало у організації застосування сучасних методів управління якістю у виробництві засобів зв'язку і вжиття заходів щодо підготовки кадрів для промисловості.

Військове командування США насаджувало на японських підприємствах американські методи, не вносячи змін, розрахованих на особливості японського менталітету. Однак це істотно не перешкодило поширенню сучасних на той час методів управління. А оскільки результати були позитивними, американські методи незабаром поширилися й на інші галузі промисловості Японії.

У 1946 році було створено Союз учених та інженерів, у якому було сформовано групу фахівців для проведення досліджень в області управління якістю. До неї увійшли представники технічної еліти: професори університетів, представники промислових шкіл і державних службовців.

Її основною метою був пошук шляхів удосконалення японської промисловості, імпортування прогресивних технологій, експорт високоякісної продукції в інші країни. Очікувалося, що все це сприятиме підвищенню життєвого рівня японського народу.

Результати досліджень дозволили зробити висновок про те, що, незважаючи на всю привабливість закордонних методів і шляхів розвитку промисловості та досягнення певних позитивних результатів, їх не можна імпортувати в Японію в тому вигляді, в якому вони були. Слід було враховувати специфічну роль японських людських і соціальних факторів. Щоб досягти успіхів, потрібно було створювати саме японські методи.

У 1947 році, відповідно до плану Маршалла, в Японію разом з групою фахівців був направлений Е. Демінг, проголошений згодом «патріархом» якості. Уважно вивчивши стан японської економіки, він виступив у 1950 році на семінарі перед японськими промисловцями з такими словами: «Слухайте мене, і через п'ять років ви будете конкурувати із Заходом. Продовжуйте слухати доти, доки Захід не буде просити захисту від вас». Ці слова виявилися пророчими – до кінця 70-х років про японське «чудо» заговорили в усьому світі [3]. Сьогодні принципи, які сформулював Едвард Демінг, застосовуються практично повсюдно. Вони використовуються і у великих світових корпораціях, і в дбайливому виробництві, і при розробці стандартів серії ISO.

Але в той час не всі в Японії розуміли необхідність і значення статистичних методів контролю в керуванні якістю. Робітники висловлювали думку про неможливість викладення контрольних норм на папері як технічних вимог.

Умови, в яких знаходилася на той час країна, моральний стан людей, стан виробництва, деякого мірою схожі з нинішньою ситуацією в Україні.

Тому особливо цікаво й корисно проаналізувати все, що допомогло

економічно зруйнованій країні не тільки перебороти кризу й вийти в лідери серед промислово розвинутих держав, а й значно підняти життєвий рівень своїх громадян.

Японський підхід полягав у тому, щоб у вивченні, розвитку й реалізації методів управління якістю на основі статистичних методів брали участь всі підрозділи і всі працівники компаній. Управління фірми мало ретельно розробляти цілі й завдання в області поліпшення якості на основі вивчення запитів споживачів, їхньої думки щодо продукції, яка випускається.

Концепції й методи управління якістю використовувалися для вирішення проблем виробничого процесу, для вхідного контролю матеріалів, проектування нової продукції, аналітичної роботи, вирішення проблем збуту, управління кадрами, трудових відносин та інших управлінських питань.

Під «якістю» Ісікава розумів не тільки якість продукції, а й якість менеджменту сервісного обслуговування, самої фірми і якість взаємин між людьми. Він зробив висновок про те, що результати діяльності з управління якістю, яка охоплює всю компанію, успішні не тільки через забезпечення якості промислової продукції, а й через їх внесок у бізнес компанії в цілому.

Японські методи управління якістю, не вносячи принципово нічого нового, повністю базувалися на теорії комплексного управління якістю. На відміну від інших країн, у Японії основні положення теорії управління якістю набули практичного поширення в масштабах країни.

Чому ж у японській промисловості сьогодні такі сильні позиції на світовому ринку? Тому що вона змогла ефективно використовувати один вид ресурсів, яким володіла в достатній кількості, людські ресурси.

Головною причиною успіху гуртків якості в Японії стало те, що всі працівники були добре навченими й орієнтувалися на вирішення важливих для їхньої ділянки роботи конкретних проблем. Важливим було й те, що підхід до їх створення й роботи був неформальним. Більше за те, активна участь і підтримка була з боку управлінського апарату[4].

Діяльність провідних американських, європейських та інших компаній, що працюють в умовах TQM, спирається на досвід роботи гуртків якості. Згодом практично всі провідні фірми створювали так звані «команди з удосконалення» або робочі групи для розробки систем управління якістю.

Згодом їхня робота полягала в розробці рекомендацій щодо удосконалення процесів, підвищення ефективності виробництва та найбільш повного задоволення вимог споживача.

Сьогодні для України однаково цікавим є як позитивний, так і негативний досвід роботи гуртків якості в західних країнах саме в умовах ринкових відносин, особливо в Японії. Позитивний досвід змушує скептиків і в Україні повернутися до питань пошуку шляхів більш ефективного використання людського чинника.

На багатьох українських підприємствах, на думку фахівців, назрів серйозний конфлікт між робітниками й керівництвом. Невміння керівників вирішити проблемні питання не дозволяє реалізувати такі підходи до управління якістю, як гуртки якості. Однак вихід є, він полягає в залученні до управління якістю акціонерів, які працюють на підприємствах. Саме вони можуть скласти ядро майбутніх груп якості. І вже не формальних, а продиктованих особистою зацікавленістю в ефективному розвитку виробництва.

Список використаних джерел:

1. Баранова О. У Мінекономіки представили принцип плану економічного відновлення України // Бізнес/Останні новини бізнесу України: сайт Дата оновлення: 24.05.2022. URL: <https://is.gd/8sJRIZ> (дата звернення: 22.05.2022).

2. Основи управління якістю у суспільному секторі.: сайт КРЦПК. URL: http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=247 (дата звернення: 22.05.2022).

3. Эдвардс Деминг. Выход из кризиса: Новая парадигма управления людьми, системами и процессами. Пер. с англ. Москва. Альпина Паблишер: 2012, 419 с

4. Градінарова О.О. Управління якістю : конспект лекцій. Донецьк: «Ноулідж» (донецьке відділення), 2013. 281с.

5. Tugai O.A., Hryhorovskyi P.Ye. ... Chernyshev D.O. Organizational and technological, economic quality control aspects in the construction industry: collective monograph. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 136 p.

6. Лівінський О.М. та ін. Менеджмент якості в будівництві та виробничі організаційні системи: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 230 с.

7. Менеджмент якості в будівництві і геном ділової досконалості організації: монографія / Савенко В.І., Пальчик С.П., Доценко С.І., Чертков О.Ю.: К.УАН Центр учб. літератури, 2018. 233с.